

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej
im. Zbigniewa Tylewicza w Poznaniu

DORADZTWO ZAWODOWE

program zajęć edukacyjnych realizowany
w **specjalnej szkole policealnej**
„Współczesny rynek pracy nie tylko w Polsce”
napisany na podstawie

ROZPORZĄDZENIA

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Z DNIA 12 LUTEGO 2019 r. W SPRAWIE DORADZTWA ZAWODOWEGO

Spis treści

Spis treści.....	2
1.Koncepcja programu	3
2.Ogólne cele kształcenia i wychowania.....	4
3.Treści edukacyjne i cele szczegółowe - osiągnięcia uczniów.....	5
4.Warunki i sposoby realizacji programu.....	10
5. Formy pracy z uczniami.....	11
6. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania.....	12
7.Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania	14
8.Ewaluacja programu.....	15
9.Przepisy prawa polskiego dotyczące doradztwa zawodowego.....	15
10. Rekomendowane zasoby do programu doradztwa zawodowego.....	16

Koncepcja programu

Koncepcja programu została oparta na Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego. Możemy w nim dojrzeć pewną prawidłowość związaną z faktem, iż dzisiejszy rynek pracy jest związany z ciągłymi zmianami. Obecnie nie tylko globalizacja gospodarki, postęp informatyczny, wzrastająca ilość informacji dotycząca zawodów i dróg kształcenia, bezrobocie, sytuacja zdrowotna społeczeństwa, ale także wojna na Ukrainie, duża ilość uchodźców czy też inflacja powodują, iż szybkie przystosowanie się do zmian nie jest proste. Wszystkie te zjawiska powodują, iż uczeń Ośrodka kończący edukację w naszej szkole powinien być przygotowany do poruszania się na współczesnym rynku pracy, ale także do funkcjonowania na rynku z osobami z innej kultury społeczno-gospodarczej. Z tego względu nasi absolwenci muszą zrozumieć, iż bez gotowości do podnoszenia swoich kwalifikacji, ustawicznego kształcenia i doksztalcania się, zdobywania nowych umiejętności – nie osiągną swoich celów zawodowo-edukacyjnych.

Patrząc na naszego absolwenta w kontekście celów, musimy wspomnieć, iż powinien on posiadać umiejętności:

- planowania kariery edukacyjno-zawodowej,
- podejmowania trafnych decyzji,
- dokonywania prawidłowych wyborów.

Musimy także pamiętać i uświadamiać uczniom, iż planowanie nie jest jednorazową decyzją. To proces, z którym każdy człowiek styka się już od początku swojej edukacji. Z tego względu profesjonalne poradnictwo zawodowe jest niezbędnym elementem tworzenia ścieżki edukacyjno-zawodowej. Natomiast doradztwo zawodowe pozwala naszym uczniom odnaleźć umiejętności, kompetencje, zainteresowania.

Zawarte w programie treści są tak skonstruowane, iż oprócz wiedzy teoretycznej pozwalają uczniom poznać świat pracy w sposób praktyczny. Wszystkie metody, sposoby i treści pozwalają na rozwój słuchaczy szkoły policealnej.

Podczas tworzenia treści programowych skupiono się na budowaniu relacji w grupie, ponieważ jest to umiejętność najbardziej ceniona, a co za tym idzie poszukiwana przez pracodawców.

Musimy także pamiętać, że aby osiągnąć wszystkie cele, musi dojść do współpracy między nauczycielami wszystkich przedmiotów nauczanych w naszym Ośrodku. Treści o świecie rynku pracy powinny być przekazywane także podczas nauki przedmiotów zawodowych.

Działania związane z doradztwem zawodowym są powiązane z treściami kształcenia, co umożliwi uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą i jak rozwijają swoje kompetencje, a swoją dalszą edukacją i karierą zawodową.

Ogólne cele kształcenia i wychowania

Celem ogólnym doradztwa zawodowego w specjalnych szkołach policealnych jest przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery zawodowej oraz podejmowania i dokonywania zmian decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniających poznawanie własnych zasobów oraz analizę informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Działania związane z doradztwem zawodowym powinny być realizowane m.in. z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, co zwiększy atrakcyjność zajęć i jednocześnie usprawni kompetencje kluczowe uczniów. Ponadto dynamicznie rozwijający się obszar ICT wymaga zarówno od prowadzących, jak i uczniów, wdrażania idei całościowego uczenia się. Tym samym stosowane techniki pracy stają się środkiem do realizacji jednego z celów działań związanych z doradztwem zawodowym i zwiększenia ich efektywności.

Treści edukacyjne i cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych, które wyznaczają treści programowe doradztwa zawodowego:

- I. Poznawanie własnych zasobów, np.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
- II. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
- III. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, np.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
- IV. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, np.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całościowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu:

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW:

- uczeń:

- 1.1 Sporządza bilans własnych zasobów na podstawie dokonanej autoanalizy („portfolio”);
- 1.2 Określa obszary do rozwoju edukacyjno-zawodowego i osobistego;
- 1.3 Określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.4 Rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno - zawodowej;
- 1.5 Analizuje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe) w kontekście planowania ścieżki edukacyjno – zawodowej;
- 1.6 Określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

- uczeń:

- 2.1 Analizuje informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach ich uzyskania w kontekście wyborów edukacyjno – zawodowych;
- 2.2 Analizuje informacje o lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy oraz zasadach na nim funkcjonujących w kontekście wyborów edukacyjno – zawodowych;
- 2.3 Porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą oraz analizuje podstawy prawa pracy – w tym rodzaje umów o pracę, sposoby ich rozwiązywania, prawa i obowiązki pracownika;
- 2.4 Konfrontuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy;
- 2.5 Określa znaczenie i wskazuje możliwości różnych form aktywizacji zawodowej;
- 2.6 Sporządza i aktualizuje dokumenty aplikacyjne zgodnie z wymaganiami pracodawców;
- 2.7 Przygotowuje się do zaprezentowania siebie i swoich kompetencji podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
- 2.8 Charakteryzuje przebieg procesu zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej;
- 2.9 Charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno - zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

- uczeń:

- 3.1 Korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;

- 3.2 Określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym;
- 3.3 Analizuje możliwości uzupełniania, uzyskiwania i poszerzania kwalifikacji zawodowych w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji;
- 3.4 Wskazuje możliwości kontynuowania nauki.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

- uczeń:

- 4.1 Ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno – zawodowej;
- 4.2 Sporządza Indywidualny Plan Działania (IPD) – planuje różne warianty ścieżek edukacyjno - zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- 4.3 Dokonuje wyboru dalszej drogi edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi;

Cel ogólny i cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego są spójne z celami kształcenia w specjalnych szkołach policealnych. Cele uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego i zadania szkoły oraz cele edukacji poszczególnych przedmiotów (podstaw przedsiębiorczości, wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego, języka angielskiego itp...) co umożliwi realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych, jak i na innych zajęciach, wspomagających uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

TEMATY ZAJĘĆ REALIZOWANE PODCZAS ZAJĘĆ Z DORADZTWA ZAWODOWEGO

L.P	Temat zajęć uwzględniający treści programowe	Klasa	Termin	Osoba odpowiedzialna
1	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. "Portfolio", czyli dokumentuj i organizuj swój rozwój.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
2	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Moje zasoby i nieodkryte obszary.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
3	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Zdrowie w pracy. Zdrowa praca.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
4	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Wady i zalety wykonywania danego zawodu.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
5	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Wybieram zawód. Moja mapa zawodów.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
6	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Zderzenie z rynkiem pracy nie musi boleć.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
7	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Zatrudnienie ma znaczenie.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
8	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Bądź menedżerem planowania swojej drogi edukacyjno - zawodowej.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
9	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Etapy podejmowania decyzji.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
10	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Dlaczego warto uczyć się przez całe życie?	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
11	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy

Doradztwo zawodowe – program zajęć edukacyjnych dla słuchaczy specjalnej szkoły policealnej

12	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Obudź w sobie ducha postępu.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
13	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
14	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Moje predyspozycje zawodowe cz. I.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
15	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Moje predyspozycje zawodowe cz. II.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
16	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Moje wartości a praca i etyka zawodowa w kulturze.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
17	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Z jakimi typami kultur organizacyjnych spotykam się na rynku pracy?	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
18	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Moje pierwsze doświadczenie zawodowe.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
19	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Europass - zaprezentuj siebie.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
20	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Krótki występ i długie przygotowanie - czyli jak się przygotować do rozmowy o pracę.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
21	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Egzamin "z siebie"- czyli jak zaprezentować się na rozmowie o pracę.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
22	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Zakładanie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
23	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Instytucje wspomagające proces zakładania własnej działalności gospodarczej.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy

Doradztwo zawodowe – program zajęć edukacyjnych dla słuchaczy specjalnej szkoły policealnej

24	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Instytucje rynku pracy - charakterystyka.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
25	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Wykorzystanie nowych technologii i Internetu w poszukiwaniu pracy.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
26	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Zintegrowany System Kwalifikacji - co to jest i do czego służy?	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
27	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Bez planu nie zadziała - Tworzenie Indywidualnego Planu Działania (IPD) cz. I.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
28	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Bez planu nie zadziała - Tworzenie Indywidualnego Planu Działania (IPD) cz. II.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
29	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Europass - ucz się i pracuj w całej Europie.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
30	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Techniki pomocne przy podejmowaniu decyzji edukacyjno - zawodowych.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy
31	Kształtowanie umiejętności społeczno – zawodowych. Techniki zarządzania sobą w czasie.	2 Sa, 2Sb	Cały rok szkolny	Doradca zawodowy

Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a) podczas grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego w wymiarze wynikającym z ramowych planów nauczania;
- b) Podczas:
  - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
  - wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami,
  - prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego (lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli);
- c) podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. Tydzień Zawodowców, Dzień Przedsiębiorcy) lub poza nią (np. udział w Arenie Zawodowców).

Jednym z elementów realizacji programu powinna być możliwość indywidualnego kontaktu uczniów i rodziców z doradcą zawodowym (zatrudnionym w szkole, w instytucjach wspierających) i innymi specjalistami wspomagającymi proces nabywania kompetencji i umiejętności zawodowych, podejmowania decyzji (psycholog, lekarz medycyny pracy itp.). W kontaktach tych powinny zostać uwzględnione także aspekty środowiskowe, rodzinne, socjalne, zdrowotne, kulturowe.

W realizację programu doradztwa zawodowego są włączeni przedstawiciele instytucji zajmujących się doradztwem zawodowym – zwłaszcza specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych, Powiatowego Urzędu Pracy, przedstawiciele pracodawców oraz innych instytucji edukacyjnych (uczelnia wyższych, szkół policealnych).

Działania związane z doradztwem zawodowym są powiązane z treściami kształcenia, co umożliwia uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą i jak rozwijają swoje kompetencje, a swoją dalszą edukacją i karierą zawodową.

Doradztwo zawodowe w specjalnych szkołach policealnych jest ukierunkowane na:

- a. kształtowanie proaktywnych postaw uczniów wobec pracy i edukacji,

- b. kształtowanie sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu,
- c. eliminacje stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych,
- d. wspieranie uczniów przy weryfikacji podjętych już decyzji zawodowych i podejmowaniu kolejnych wyborów.

Zajęcia doradztwa zawodowego są planowane w sposób, który umożliwia wykorzystanie metod aktywizujących, dobieranych z uwzględnieniem m.in. wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. W trakcie zajęć uczeń planuje, podejmuje działania, decyzje i je argumentuje. Testy predyspozycji i zainteresowań zawodowych pełnią funkcję wspomagającą i ich wyniki omawia się indywidualnie z uczniem.

Na zajęciach związanych z doradztwem zawodowym planuje się w miarę możliwości i zasadności korzystać z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych co zwiększy ich atrakcyjność i jednocześnie usprawni kompetencje kluczowe uczniów. Jedną z możliwości realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym jest wolontariat. Pozwala on na sprawdzenie przez uczniów stopnia dopasowania własnych predyspozycji i preferencji do środowiska pracy związanego z konkretnym zawodem. Ponadto kształtuje postawę pracy polegającą na samodzielnym i odpowiedzialnym planowaniu zadań i ich konsekwentnej realizacji.

Ważnym elementem wolontariatu jest również kształtowanie kompetencji obywatelskich i orientacji prospołecznej. Realizacja zajęć odbywa się zgodnie z obowiązującym Wewnątrzszkolnym Systemem Doradztwa Zawodowego (WSDZ).

Formy pracy z uczniami:

- indywidualne wizyty uczniów w zakładach pracy jako zapoznanie się z zawodem/stanowiskiem pracy od strony praktycznej (np. w ramach prowadzonego wolontariatu);
- zajęcia grupowe;
- zajęcia indywidualne
- uczestnictwa w prelekcji doradcy zawodowego z PUP w Poznaniu;
- uczestnictwo w targach edukacyjnych;
- spotkania z przedstawicielami określonych zawodów;
- uczestnictwo w Tygodniu Zawodowców.

Na bieżąco będzie się odbywać aktualizowanie informacji związanych z lokalnym rynkiem pracy i edukacją. Wzmocnienie doskonalenia podejmowanych działań odbywać się będzie na podstawie ewaluacji. Efektem końcowym cyklu zajęć z doradztwa zawodowego realizowanych w szkole policealnej będzie stworzony przez ucznia Indywidualny Plan Działania (IPD), indywidualne portfolio czyli teczka ze zgromadzonymi efektami pracy ucznia na zajęciach.

Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizują podstawę programową kształcenia ogólnego i mogą osiągnąć wymagania przez nią stawiane, jednak potrzebują dostosowania warunków kształcenia do swoich możliwości psychofizycznych i tempa uczenia się. Wiąże się to z właściwym doбором metod, środków i form pracy. Od nauczyciela działania te wymagają poświęcenia więcej czasu uczniom z SPE. Do ogólnych sposobów osiągnięcia celów kształcenia i wychowania należy zaliczyć:

- wydłużenie czasu pracy,
- zmienne formy aktywności,
- dzielenie materiału nauczania na mniejsze partie,
- zmniejszenie liczby zadań do wykonania,
- zwiększenie liczby powtórzeń materiału,
- różnicowanie trudności zadań do samodzielnego rozwiązania,
- powtarzanie reguł obowiązujących w klasie, jasne wyznaczanie granic i egzekwowanie ich przestrzegania.

Szczegółowe sposoby pracy z uczniami:

- z wadą słuchu:
  - zapewnienie prawidłowych warunków akustycznych (np. eliminacja pogłosu),
  - posadzenie blisko nauczyciela,
  - dostosowanie sposobu komunikacji, np. stanąć bliżej, mówić z odpowiednim natężeniem głosu, korzystać z mikrofonu i nagłośnienia (zwłaszcza podczas wykładów i pokazów),
  - w ćwiczeniach dotyczących np. montażu filmów wyposażyć ucznia w słuchawki wysokiej jakości;
- z wadami wzroku:
  - wyposażenie stanowiska komputerowego w monitor o dużej przekątnej,
  - dostosowanie rozdzielczości monitora,

- dostosowanie *Centrum ułatwień dostępu* systemu Windows,
- posadzenie blisko tablicy multimedialnej (ekranu),
- w czasie pokazów i ćwiczeń z wykorzystaniem rzutnika – dostosowanie jego ustawień (jasność, kontrast);
- z ADHD:
  - posadzenie z dala od okna (ograniczenie możliwości rozpraszania uwagi),
  - ograniczenie bodźców dzięki zmniejszeniu zasobu przedmiotów stanowiących wyposażenie stanowiska, ograniczenie materiałów i pomocy dydaktycznych (np. wydruków);
- z zespołem Aspergera lub autyzmem:
  - nienarażanie na zbyt dużo bodźców dźwiękowych,
  - zachowanie właściwego dystansu;
- z niepełnosprawnością ruchową:
  - zapewnienie odpowiedniego stanowiska pracy (np. miejsce na wózek, kule),
  - ustawienie pozostałych stanowisk w sposób zapewniający swobodę poruszania się;
- z epilepsją:
  - zapewnienie możliwości odpoczynku (po przebytych ataku lub w celu jego zapobiegania),
  - unikanie silnych bodźców dźwiękowych lub świetlnych,
  - dostosowanie częstotliwości odświeżania ekranu,
  - w czasie pokazów z wykorzystaniem rzutnika – dostosowanie oświetlenia, eliminacja migania światła;
- z zaburzeniami komunikacji:
  - używanie języka alternatywnego, którym posługuje się uczeń,
  - przekazanie materiałów dydaktycznych i ćwiczeń w formie wydruków, nagrań audio lub wideo;
- ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:
  - dostosowanie materiałów dydaktycznych,
  - różnicowanie trudności ćwiczeń i sprawdzianów,
  - angażowanie do pracy w grupie;
- z zaburzeniami zachowania:

- stosowanie pracy w małych grupach,
- organizowanie dodatkowych zajęć wyrównawczych,
- uwzględnianie deficytu rozwojowego ucznia.

Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania

Działania związane z doradztwem zawodowym mają wspierać uczniów w wyborach zawodu i kierunku kształcenia, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania rekomenduje się, aby podczas zajęć odwoływać się do autorefleksji i samooceny uczestników. Sprzyja to budowaniu większej otwartości uczniów, ich aktywności i zaangażowania, udziałowi w dyskusjach i wyrażaniu własnych opinii, skłania do refleksji. W programie zakłada się weryfikację efektów zajęć zastępującą tradycyjne ocenianie. Należy też pamiętać, że niektóre efekty realizacji programu zostaną zweryfikowane wśród uczniów dopiero w przyszłości.

Pozyskiwanie informacji o efektach prowadzonych zajęć odbywa się między innymi poprzez:

- pytania zadawane uczniom na zakończenie zajęć, które służyć mają m.in. wyciągnięciu wniosków, refleksji uczniów, co było przydatne dla uczniów, w jaki sposób mogą wykorzystać zdobytą wiedzę i umiejętności, zachęceniu ich do refleksji. Gromadzenie informacji zwrotnych może też okazać się bardzo użyteczne z punktu widzenia doskonalenia metod, form i warsztatu pracy doradcy zawodowego/koordynatora doradztwa zawodowego/nauczyciela realizującego program;
- analizę zgromadzonej dokumentacji w osobistym portfolio ucznia zawierającą wymierne efekty zajęć;
- analizę indywidualnego planu działania (indywidualnego planu kariery) wypracowanego przez ucznia.

Ewaluacja programu

Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, potrzeb szkoły lub lokalnego rynku pracy. Realizacja programu powinna być na bieżąco monitorowana. Wskazane jest, by osoba realizująca program ewaluowała swoją pracę poprzez pozyskiwanie od uczniów informacji na temat przydatności poruszanych zagadnień i sposobu prowadzenia zajęć.

Proponowane techniki ewaluacji: metaplan, analiza dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć), analiza wytworów uczniów, analiza wyników obserwacji, wywiady z uczestnikami zajęć.

Przepisy prawa polskiego dotyczące doradztwa zawodowego

Podstawy prawne związane z realizacją WSDZ w szkole zostały zawarte w następujących dokumentach:

- Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. z 2019r. poz.325) ze zmianami,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230),
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z [2023 poz.](#) 984,1234,1586 i 1672),
- Rozporządzenie MEN z dnia 20 maja 2024r.w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2024 r. poz. 781),
- Rozporządzenie MEN z dnia 28 czerwca 2024r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2024 poz. 996) z późniejszymi zmianami,
- Obwieszczenie MEN z dnia 25 lipca 2023r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach ([Dz.U. 2023 poz. 1798](#)),
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309),
- Rozporządzenie MEN z 10 listopada 2023r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. 2023 r. poz. 2499).

Rekomendowane zasoby do programu doradztwa zawodowego

Nazwa zasobu	Opis
Obszar: Poznawanie własnych zasobów	
<p><i>Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu</i> – pakiet edukacyjny (szkoła ponadpodstawowa)</p>	<p>Opis: w skład pakietu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – testy w wersji PDF; – Poradnik metodyczny zawierający przykładowe scenariusze lekcji; – publikacja <i>Moja ścieżka do kariery</i> – krótkie poradniki zawierające podstawowe informacje dotyczące planowania kariery i rozpoznawania predyspozycji zawodowych w zależności od etapu rozwoju na jakim znajduje się uczeń. <p>Źródło dostępu:</p> <p>http://scholaris.pl/zasob/66991</p> <p>www.16personalities.com/pl/darmowy-test-osobowosci</p> <p>www.kompetencjometr.mlodziwlodzi.pl</p> <p>www.testhartmana.pl/zalety-i-wady</p>
<p><i>Od diagnozy do działania!</i> – metoda gier</p>	<p>Opis: produkty dla osób dorosłych uczęszczających do szkół oraz placówek systemu oświaty; zestaw narzędzi w ramach metody gier diagnostyczno-symulacyjnych (MGDS) –18 gier.</p> <p>Źródło dostępu:</p> <p>http://metodagier.pl/</p> <p>HTTPS://GUIDEU-TOOL.EUROSC.EU/login</p>
<p><i>Zamek – Test Predyspozycji Zawodowych</i></p>	<p>Opis: e-ZAMEK.pl jest portalem przeznaczonym dla osób, które nie zdecydowały jeszcze o wyborze ścieżki zawodowej i chciałyby rozpoznać swoje predyspozycje zawodowe. Portal umożliwia rozwiązywanie specjalistycznych testów predyspozycji zawodowych, które mogą zostać poddane analizie przez nauczycieli lub doradców. Narzędzie do badania predyspozycji zawodowych oparte jest na teorii Savickasa. Opracowane są materiały skierowane dla ucznia, nauczyciela i doradcy zawodowego z przykładowymi scenariuszami (http://www.e-zamek.pl/biblioteka).</p> <p>Źródło dostępu:</p> <p>www.e-zamek.pl; test w wersji papierowej: http://www.e-zamek.pl/public/docs/pdf/test-predyspozycji-zawodowych.pdf</p> <p>Aby móc korzystać z wszystkich zasobów opublikowanych na portalu, należy posiadać aktywne konto.</p>

<p>Etyka zawodowa – jako pomoc w wyborze zawodu - youtube</p>	<p>Opis: wybór zawodu poprzez poznanie własnych zasad etycznych przy pomocy analizy zachowań. Źródło: www.youtube.com/watch?v=5sekMuxu4a4</p>
<p>Perspektywy edukacyjno-zawodowe – narzędzie diagnozy, edukacji i aktywizacji zawodowej</p>	<p>Opis: celem projektu było stworzenie i dostarczenie uczniom narzędzi i materiałów metodycznych wspomagających świadome kształtowanie ścieżek edukacyjno-zawodowych oraz podejmowanie decyzji w zakresie dalszego kształcenia i zatrudnienia. Produkty projektu kierowane są także do doradców zawodowych, nauczycieli oraz rodziców. Diagnoza zainteresowań zawodowych, potencjału zawodowego oraz kompetencji przedsiębiorczych uczniów oraz generująca rekomendacje zawodowe. Źródło dostępu: http://www.perspektywy3d.pl/</p>
<p>Obszar: Świat zawodów i rynek pracy</p>	
<p>Barometr zawodów</p>	<p>Opis: barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Barometr jest badaniem jakościowym. Powstaje osobno dla każdego powiatu w Polsce. Opiera się na opinii ekspertów, którzy na przełomie III i IV kwartału spotykają się i wspólnie analizują sytuację w poszczególnych zawodach. Źródło dostępu: https://barometrzwodow.pl/strona-glowna/o-badaniu</p>
<p>Strona internetowa Publicznych Służb Zatrudnienia</p>	<p>Opis: Rejestr Instytucji Szkoleniowych, Rejestr Agencji Zatrudnienia, Centralna Baza ofert Pracy. Źródło dostępu: http://psz.praca.gov.pl</p>
<p>Portal Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości</p>	<p>Opis: zawiera bazę usług rozwojowych (kursów, szkoleń) finansowanych ze środków unijnych. Źródło dostępu: https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl</p>
<p>Obszar: Rynek edukacji i uczenie się przez całe życie</p>	
<p>Platforma edukacyjna IBE KRK</p>	<p>Opis: kursy dotyczące kwalifikacji. Źródło dostępu: http://krk1.ibe.edu.pl/</p>
<p>Obszar: Planowanie własnego rozwoju, podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych</p>	

<p>Krajowe Centrum Europass</p>	<p>Opis: w skład Europass wchodzi:</p> <p>Europass – CV</p> <p>Europass – Paszport Językowy</p> <p>Europass – Mobilność</p> <p>Europass – Suplement dla absolwentów szkół wyższych</p> <p>Europass – dokumenty dla absolwentów kształcenia zawodowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Europass – Suplement do Dyplomu Potwierdzającego Kwalifikacje Zawodowe - Europass – Suplement do Dyplomu Mistrzowskiego lub Świadectwa Czeladniczego <p>Źródło dostępu: http://europass.org.pl/o-programie/</p>
<p>Współczesne CV - youtube</p>	<p>Opis: zapoznanie uczniów ze współczesnym podejściem do tworzenia CV</p> <p>Źródło:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=oelQ6tx3Ao8</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=oelQ6tx3Ao8</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Wb4r57SS8uw</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=3VL0aiR9_QQ</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=zlrGemFdThA</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=5_M4VSH7jJ4</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=hM9APm_6aYw</p>
<p>Wyznaczanie celów według metody SMART – scenariusz zajęć</p>	<p>Opis: scenariusz lekcji dotyczącej wyznaczania celów według metody SMART (specyficzne potrzeby edukacyjne).</p> <p>Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/106944</p>
<p>Wyznaczanie celów według metody SMART – zasoby multimedialne</p>	<p>Opis: zasoby multimedialne do scenariusza lekcji dotyczącej wyznaczania celów według metody SMART (specyficzne potrzeby edukacyjne).</p> <p>Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/106944</p>